

М.О.Романенко, О.М.Гончарук,
Вінницький державний педагогічний університет,
м. Вінниця

ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ ВІННИЧЧИНИ

У статті розглядається стан функціонування машинобудівних підприємств у Вінницькій області.

Condition of the operation machine-building enterprise Vinnitsya area is considered in article.

Однією з найбільш важливих за своїм бюджетоутворюючим та стратегічним значенням для країни є галузь машинобудування. Роль машинобудівної галузі в економічному розвитку країни визначає також її обслуговуюча функція в усіх міжгалузевих комплексах – паливно-енергетичному, агропромисловому, будівельному, лісовиробничому тощо; участь у територіальному поділі праці (внутрішньодержавному та міждержавному) [1, с.23-29]. Саме від частки машинобудівної продукції в експортному секторі залежить статус країни, її місце в міжнародних економічних інтеграційних процесах. Водночас Україна має сприятливі передумови для розвитку цієї галузі виробництва. Це обумовлено наявністю металургійної бази, значними промислово-виробничими фондами, великою кількістю трудових ресурсів, потужною науково-дослідницькою базою.

Створюючи найактивнішу частину основних виробничих фондів – знаряддя праці, машинобудування істотно впливає на темпи й напрями науково-технічного прогресу в інших галузях господарства, зростання продуктивності праці, інші показники, що визначають ефективність виробництва. Машинобудування є матеріальною основою технічного переозброєння економіки. Науково-технічний прогрес прискорює накопичення капіталу, що в свою чергу сприяє підвищенню попиту на засоби виробництва, передусім на машини й устаткування. Але проблеми промисловості останніх років, на жаль, є типовими і для машинобудівних підприємств країни, такі як поглиблення загальнодержавної кризи, похибки в системі ціноутворення, податкове навантаження, відсутність кваліфікованих працівників, вступ України в СОТ та ін.

Питання сутності, специфіки функціонування та інструментарію управління машинобудівними підприємствами,

стали предметом наукових досліджень вітчизняних вчених, таких як В.Барабан, О.Мороз, О.Чебан, Ю.Ковч, М.Іваненко, О.Кривоніс, В.Зеленюк, С.Левицький та ін.

Незважаючи на ознаки економічного зростання впродовж останніх років, елементи економічної кризи на мікроекономічному рівні залишаються виключно важливим чинником для машинобудівних підприємств, що проявляється, насамперед, у масовій збитковості та низькій рентабельності виробництва, цінових та структурних диспропорціях, недостатньому рівні конкурентоспроможності, незадовільній структурі балансу на рівні підприємств галузі, дефіциті обігових коштів, неплатоспроможності, незбалансованості відтворювальних процесів тощо. Зазначені факти актуалізують питання організації протидії кризовим явищам у рамках створення дієвих механізмів антикризового управління. Це, в свою чергу, потребує поглибленого наукового вдосконалення теорії та практики антикризового управління машинобудівними підприємствами, що повинно ґрунтуватися на своєчасній діагностиці рівня та причин кризового стану, а також розробці і реалізації ефективних антикризових програм.

Мета статті: проаналізувати розвиток машинобудівних підприємств Вінниччини, виявити сильні та слабкі сторони, запропонувати конкретні кроки для подолання кризових явищ на підприємствах машинобудування.

Наприклад, фінансові ресурси необхідно зосередити на розробленні вітчизняної і придбанні зарубіжної сучасної елементної бази, з наступним освоєнням її виробництва підприємствами, що мають сучасні технології та обладнання. Це дасть змогу прискорити підвищення технічного рівня сільськогосподарської техніки, що виробляється в Україні, і зменшити її вартість (табл. 1).

Для досягнення поставленої мети державною програмою передбачено забезпечити:

Ї прискорення інноваційного розвитку машинобудування для агропромислового комплексу за рахунок переоснащення галузі, застосування новітніх технологій та обладнання для проектування нової техніки, переходу на гнучкий блочно-модульний принцип побудови;

• інституціональну та структурну перебудову галузі машинобудування для агропромислового комплексу шляхом утворення національних і міжнародних промислово-фінансових груп з метою концентрації фінансових ресурсів, проведення єдиної промислової політики, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції;

• утворення спільних підприємств, які вироблятимуть високоефективну техніку на основі сучасних ресурсо- і енергозберігаючих технологій з використанням кращих зразків іноземної елементної бази;

• зменшення енерговитрат і розширення діапазону потужностей двигунів і підвищення надійності та довговічності машин, широке застосування прогресивних матеріалів (кераміки, пластмас, поліамідів), зниження їх матеріаломісткості;

• освоєння технічних засобів для використання нетрадиційних джерел енергії, машин і обладнання для виробництва біопалива, видобування, переробки і використання торфу;

• розвиток ринку сільськогосподарської техніки та формування його інфраструктури, вихід на зовнішній ринок;

• маркетингові дослідження ринку, організацію ярмарків та виставок нових технологій і технічних засобів для агропромислового комплексу;

• перехід на систему фірмового технічного сервісу шляхом створення технічних центрів, дилерських і прокатних пунктів, машинно-технологічних формувань, фірмових магазинів;

• створення галузевої системи безперервної перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників, у тому числі робітничих професій;

• розвиток експортного потенціалу галузі за рахунок активізації зовнішньої економічної діяльності вітчизняних підприємств і залучення кредитів для постачання на експорт сільськогосподарської техніки насамперед до держав — членів СНД;

• створення ефективною системи випробування та сертифікації техніки для агропромислового комплексу відповідно до вимог СОР [2].

Характерною особливістю народногосподарського комплексу

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ

Вінницької області є те, що машинобудівна промисловість належить до провідних галузей регіону, посідає третє місце в області по обсягу виробництва після харчової промисловості та енергетики. На території Вінницької обл. працює 71 підприємство машинобудування і металообробки [3, с.89]. У виробництві продукції машинобудування провідне місце займає виробництво сільськогосподарських машин, машин для переробки сільгосппродукції, виробництво устаткування для обробки інформації.

Таблиця 1

Орієнтовний обсяг фінансування заходів, спрямованих на розвиток вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007–2010 роки [2]

Завдання Програми		Обсяги фінансування, млн гривень				
		усього в тому числі з Державного бюджету	за роками			
			2007	2008	2009	2010
1.	Удосконалення організаційної структури виробництва на заводах	<u>125,3</u>	<u>23,3</u>	<u>35</u>	<u>40</u>	<u>27</u>
2.	Технічне та технологічне переоснащення підприємств	<u>1560</u> <u>141,2</u>	<u>90</u>	<u>660</u> <u>10</u>	<u>340</u> <u>62,4</u>	<u>470</u> <u>68,8</u>
3.	Фінансування приросту потужностей машинобудівних підприємств	<u>450</u>		<u>100</u>	<u>200</u>	<u>150</u>
4.	Фінансування науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт по створенню нових технічних засобів та ресурсо- і енергоощадні технології у машинобудуванні	<u>740</u> <u>59</u>	<u>186</u> <u>1,5</u>	<u>185</u> <u>20</u>	<u>179</u> <u>20</u>	<u>190</u> <u>17,5</u>
5.	Здійснення та удосконалення технічного та технологічного сервісу	<u>144</u>	<u>36</u>	<u>36</u>	<u>36</u>	<u>36</u>
6.	Формування і розвиток внутрішнього та освоєння зовнішнього ринку техніки	<u>152,9</u>	<u>25</u>	<u>50,3</u>	<u>41,3</u>	<u>36,3</u>
7.	Удосконалення нормативно-правової бази з питань машинобудування для агропромислового комплексу	<u>7,2</u> <u>3</u>	<u>2</u>	<u>2,5</u> <u>1</u>	<u>1,35</u> <u>1</u>	<u>1,35</u> <u>1</u>
	Разом	3179,4	362,3	1068,8	837,65	910,65
	у тому числі:					
	з Державного бюджету	203,2	1,5	31	83,4	87,3
	за рахунок кредитів	1470		660	340	470
	за рахунок інших джерел фінансування	1506,2	360,8	377,8	414,25	353,35

Промисловий потенціал Вінницької області складають, станом на 01.01.2008 р., 312 підприємств, на яких працює понад 67 тис. осіб. Протягом останніх 7 років відбувається щорічне нарощування обсягів виробництва промислової продукції. Так, у 2006 році збільшилися на 6,0% (по Україні – 6,2%), у 2007 році –

8,7% (по Україні – на **10,2%**), за січень-травень **2008** року – **9,4%** (по Україні – на **11,3%**).

У машинобудівній галузі за січень-липень **2008** року порівняно з **2007** роком обсяги виробництва зросли на **7,9%**. За даний період збільшилось виробництво машин та устаткування загального призначення на **76,3%**, виробництво машин та устаткування для сільського та лісового призначення на **27,0%** та виробництво машин та устаткування для перероблення сільськогосподарських продуктів на **37,3%**.

Найбільш вагомий внесок у роботу галузі машинобудування вносять: Жмеринське ТОВ “Експрес” (**12%** обсягу виробництва машинобудування), ТОВ “Вінницька підшипникова компанія”, ВАТ “Вінницький агрегатний завод” та ЗАТ “Калинівський машзавод” (**9-10%**), Вінницьке ВАТ “Маяк”, ВАТ “Барський машинобудівний завод” (**6-7%**), Вінницьке приватне мале підприємство “Елна-сервіс”, ВАТ “Могилів-Подільський машинобудівний завод” (**3-4%**) [3, с.89].

Машинобудівний комплекс Вінницької області має всесвітнє престижне визнання за якість продукції і представлений такими основними підприємствами (табл. 2).

Сучасна структура виробництва продукції машинобудування області характеризується значною часткою металомістких виробництв. Так, частка виробництва сільськогосподарських машин, машин для переробки сільгосппродукції складає понад **50%**, що обумовлює важливість Постанови Кабінету Міністрів України від **26** вересня **2007** р. №**1181** “Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на **2007-2010** роки” для машинобудівних підприємств Вінниччини.

Останнім часом спостерігається деяке зростання виробництва продукції машинобудування. Протягом **2006** р. спостерігалась позитивна тенденція до збільшення виробництва устаткування для сільського господарства: установок та апаратів доїльних, машин та установок для подрібнення чи обробки зерна, борін зубових. Майже наполовину зросло виробництво машин для виготовлення кондитерських, хлібобулочних виробів, апаратів для дистиляції чи очищення речовин, приладів для опалення приміщень. На рівні виробництва попередніх років залишився

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ

випуск машин для приготування кормів, підшипників кочення. Разом з тим, у **2007** р. не досягнуто попереднього рівня виробництва машин для внесення добрив, для очищення, сортування або калібрування насіння, розпушувачів та культиваторів [4]. Проблемами галузі залишаються такі як: застарілі основні виробничі фонди, неефективне використання енергоносіїв, висока конкуренція, відсутність чіткої державної політики з підтримки національного товаровиробника (особливо при виході на міжнародні ринки збуту продукції).

Таблиця 2

Основні машинобудівні підприємства Вінницької області

№ п/п	Назва підприємства	Основна продукція підприємства
1.	ВАТ „Вінницький агрегатний завод”	провідне підприємство з випуску шестерних насосів для гідросистем тракторів
2.	ВАТ „Брацлав”	спеціалізується з випуску доїльного обладнання
3.	ВАТ „Хмільниксільмаш”	спеціалізується на виробництві модифікованих навісних машин для внесення мінеральних добрив, випуск ґрунтообробної техніки, яка дає змогу екологічно чисто готувати ґрунт під посіви
4.	Турбівський машинобудівний завод „АТЕКО”	випускає сміттєзбиральну техніку
5.	ВАТ „Могилів-Подільський машинобудівний завод” ім. Кірова	випускає млини та устаткування для елеваторів
6.	ВАТ „Брацлав”	спеціалізується з випуску доїльного обладнання
7.	ВАТ „Ямпільський приладобудівний завод”	освоєно виробництво конструкцій побутових лічильників газу
8.	ВАТ „Маяк”	нагрівальних приладів
9.	ТОВ „Експрес”	ремонт рухомого складу
10.	ВАТ „Калинівський машинобудівний завод”	виробництво бумів, молокосушарок, авторозгужочної техніки, хлібопекарських печей та запчастин до машин і сільськогосподарської техніки
11.	ВАТ „Барський машинобудівний завод”	обладнання для лікєро-горілчаної, виноробної, масложирової, хлібопекарної промисловості
12.	ЗАТ „Автоелектроапаратура”	електростаткування для двигунів та транспортних засобів
13.	ТОВ „Краснянське спеціалізоване підприємство „Агротмаш”	виготовлення ґрунтообробної сільськогосподарської техніки (борони дискові важкі причепні)
14.	ПП „Ремсільмаш”	надання послуг з ремонту сільгосптехніки, автомобілів, надання автопослуг
15.	ТОВ „Газприлад”	апарати опалювальні газові конвекторні: АОГК 2.2, АОГК3, АОГК5.

Про економічний стан машинобудування Вінниччини свідчать дані табл. 3.

Фінансові показники машинобудування Вінницької області
у 2005-2006 рр. [3, с.89]

Машинобудування області	на 01.01.2006 р у тис. грн	на 01.01.2007р у тис. грн	Приріст 2006 р. до 2005 р.	
			абсолютний, тис. грн	відносний, %
Оборотні активи всього	283346,3	339866,8	56520,5	+20,0
Оборотні активи в запасах товарно-матеріальних цінностей	158823,7	177782,2	18958,5	+11,9
Дебіторська заборгованість	91330,5	124464,7	33134,2	+36,3
Поточні фінансові інвестиції	3043	5228,2	2185,2	+71,8
Фінансові інвестиції, у т.ч. грошові кошти	22486,7	22955,1	468,4	+2,1
Поточні зобов'язання всього	174177,8	216119,3	41941,5	+24,1
У т.ч. за довгостроковими зобов'язаннями:	7100,2	6458,6	-641,6	-9,0
Кредиторська заборгованість	141705,3	173947,3	32242,0	+22,8
Дохід (виручка) від реалізації	724584,5	827593,8	103009,3	+14,2
Чистий дохід	629955,7	724139,0	94183,3	+15,0
Результат від операційної діяльності	8988,8	6025,3	-2963,5	-33,0
Витрати операційної діяльності	761110,0	891026,4	129916,4	+17,1
Рентабельність, відн.од.	1,2	0,7	-0,5	-41,7

Незважаючи на те, що відсоток підприємств, що отримали збиток від діяльності у 2006р. зменшився порівняно з попереднім роком на 2%, його абсолютна величина все ще досить істотна (рис. 1).

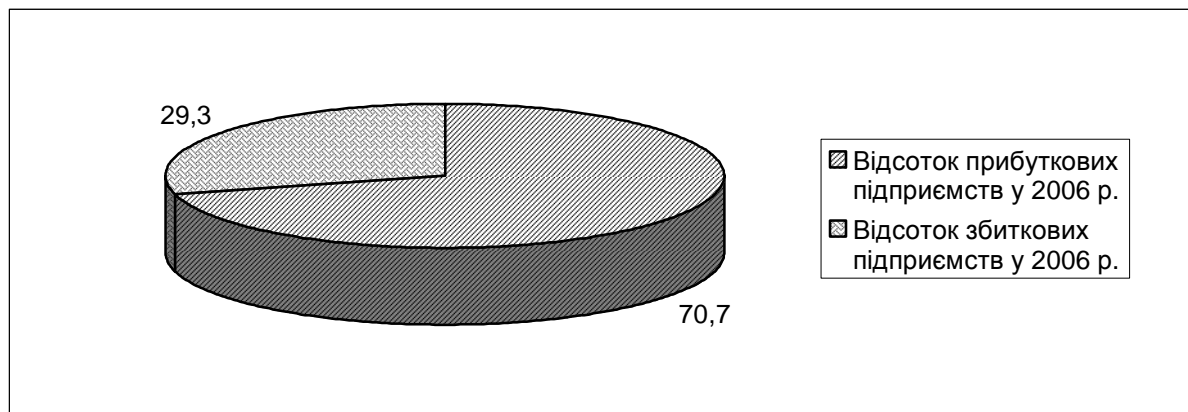

Рис. 1. Співвідношення між прибутковими та збитковими підприємствами машинобудування Вінниччини у 2006 р. [4]

Протягом останніх років у галузі спостерігаються неоднозначні тенденції динаміки виробництва. До загальних причин

зменшення окремих видів виробництва слід віднести наслідки економічної кризи в країні, скорочення ресурсів вітчизняної сировини, зниження купівельної спроможності населення, недосконалість цінової, податкової і кредитної політики, а також зростання конкуренції на ринку. До галузевих регіональних проблем можна віднести відсталість матеріально-технічної бази, що є характерним майже для всіх підприємств, а також відсутність превентивної орієнтованості в управлінні цими підприємствами. Тим не менш у галузі відбувається активізація підприємницької діяльності.

Аналізуючи сучасні економічні тенденції у розвитку машинобудування, можна стверджувати про складність та різноплановість існуючих проблем, які потребують адекватного, науково обґрунтованого розв'язання.

Список використаних джерел:

1. Ольшевський В.Й. Машинобудування в системі національної безпеки держави // Економіка України. – 1998. – № 4. – С.23–29.
2. Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007–2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2007 р. № 1181.
3. Державний комітет статистики України. Україна у цифрах у 2006 році: Статистичний довідник / За ред. О.Г.Осауленка. – К.: Консультант, 2007. – 239 с.
4. Головне управління статистики у Вінницькій обл. “Фінанси Вінниччини. Статистичний збірник”. – 2007. – С. 33–61.